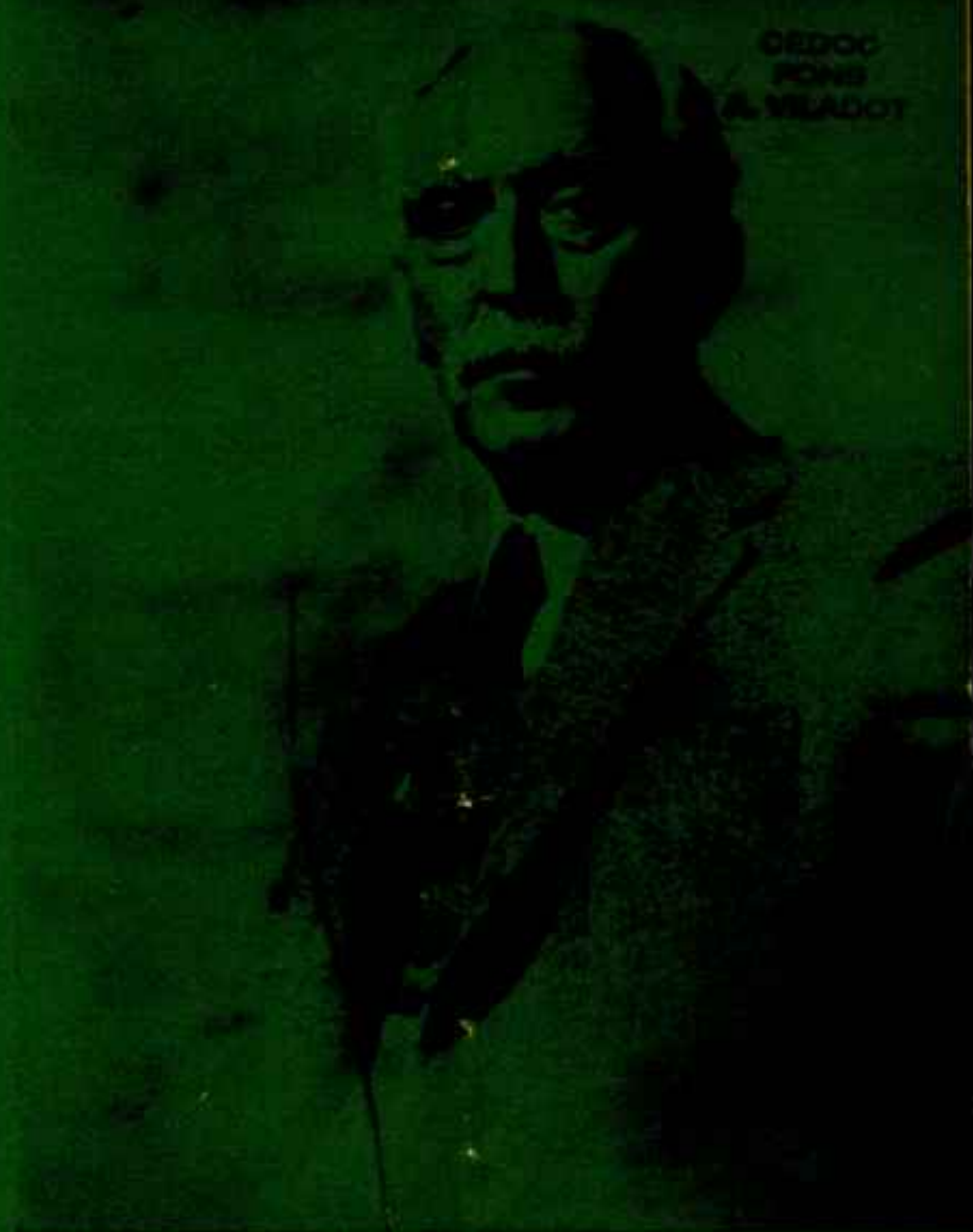

1984-1985
CEDOC
FONS
A. VILADOT

Orfeó Català

número 9

portantveu dels catalans de mèxic

UAB
Universitat de Barcelona

SUMARI

	Pàg.
<i>Editorial</i> . Mercadeig amb la tragèdia	3
Aquell Nadal trist, per <i>L. Aymami Baudina</i>	4
<i>Evocacions breus de la Catalunya d'ahir</i> . "L'Avenc" i "La Renaixença", per <i>J. Ricart-Sala</i>	7
<i>La ploma i l'estel</i> . El silenci expectant, per <i>Mari Civera</i>	9
<i>Recordatori</i> . Víctor Mora (1897-1960)	10
El meu amic Zigmunt, i una petita història, per <i>Agusti Cabruja</i>	11
Una meravella de l'Univers, per <i>Marcel Santaló i Sors</i>	14
Elogi del vi, per <i>Marc Aureli Botey</i>	17
Dia de morts a Janitzio, per <i>Rosend Cabrer i Pallàs</i>	20
D'ací i d'allà	22
Agrupació Catalana d'Art Dramàtic	23
Juventut de l'Orfeo Català	24
Massa Coral	25
Vida Social	26

ORFEÓ CATALÀ

Revista mensual

Autorizada como correspondencia de segunda clase por la
Dirección General de Correos con fecha 30 de noviembre de 1962

AÑO I. NÚMERO 9. 1º DE DICIEMBRE DE 1962

Director:
JUAN POTAU

Secretario de redacción:
GUILLERMO GALLY

Administrador:
AMOR PAREJA

Dirección y administración:
Calle de Bolívar 31, 2º — México 1, D. F.

Imprenta:

Impresora «GALVE», S. A. — Callejón de San Antonio Abad 39. — México 8, D. F.

Los autores son responsables del contenido de los artículos que firman

AHORRE TIEMPO ENVIANDO SUS CARTAS POR VIA AEREA

EDITORIAL

MERCADEIG AMB LA TRAGÈDIA

LA majoria dels nostres amics, de segur que han tingut esment de la campanya general que s'ha desenvolupat a la Península per tal de treure profit polític del cataclisme que sofrí la comarca del Vallès.

El nostre bon amic i consoci de Guadalajara, senyor Antoni Escofet, també ho ha observat i ha sortit al pas de les maniobres, per mitjà d'una carta inserida al diari *Excelsior*, on contesta el periodista Rafael Miralles, de Madrid. Amb un llenguatge ponderat i incisiu alhora, posa les coses al seu lloc.

Nosaltres també volem glossar aquest afer i dir, amb l'amic Escofet, que les llàgrimes vessades pel cap del Govern espanyol no han solucionat res. Seria considerar que els catalans són uns estúpids el creure que, per aquesta simple anècdota, ja no es recordaran que el règim imperant no deixa publicar cap diari en català, ni cap revista, i que el nostre idioma està defès a la Ràdio, a la Televisió, a les Corporacions públiques i als Centres docents. El genocidi cultural contra Catalunya continua.

Altrament, l'agressió d'aquest règim contra el comerç i la indústria de Catalunya ha estat patent.

El negar permisos a l'establiment de noves indústries, el no facilitar matèries primeres, ni divises per a la renovació de maquinàries, etc., etc., en són una prova evident.

Tot eren facilitats, però, si la nova indústria era instal·lada fora de la nostra terra.

El port de Barcelona també ha estat objecte de la fòbia anticatalana. Només poden desembarcar a Barcelona, viatjant des de l'estranger, si utilitzen un vaixell foraster. Ara fa molt poc ha estat suspesa la revista *Catalunya-Expres*, perquè a desgrat d'ésser escrita en castellà, tenia un aire autòcton que les autoritats espanyoles no poden tolerar.

El fet, però, més revoltant és que, malgrat que el pressupost espanyol es nodreix principalment amb les enormes recaptacions que el fisc obté a casa nostra —les quals són repartides per totes les províncies—, en el moment que Catalunya sofreix un terrible atac de la Naturalesa, el Govern de Madrid ajudà de seguida amb la trama de diners, però a títol de préstec i amb pagament d'interessos. Així tindran la indústria catalana lligada pel coll, durant molts anys. Imaginem-nos, per un moment, que quan els aiguats de Tampico el Govern mexicà hagués procedit així, o que quan el Mississipi féu estralls enormes, el Govern nordamericà hagués fet el mateix. Ni aquests governs s'haurien atrevit a seguir aquella conducta ni els pobles ho haurien tolerat. Només els règims de tipus «paternal» es poden permetre aquests procediments que regiren l'estómac. Paternal, només, en la imposició de les idees.

Atès que la indústria dels acabats de Catalunya fou destruïda en un 80%, per tal que la indústria dels teixits pugui continuar treballant s'ha establert un pont aeri entre Sabadell i Manchester. Els teixits són acabats a Anglaterra i retornats a Sabadell. Doncs, bé; aquests dies tota la premsa espanyola fa grans escarafalls donant publicitat a un nou ajut del Govern. L'ajut consisteix en no cobrar un impost de sortida als teixits i eximir-los del pagament de drets de Duana quan siguin tornats. No cal fer cap comentari.

El poble de Catalunya ha agraït pregonament els donatius de la gent no catalana de la Península que ha volgut cooperar a la reconstrucció, i nosaltres volem fer constar que aquests ciutadans que generosament han fet trameses mereixen tota l'estimació. Aquests ciutadans, sense que ho hagin pensat, potser, han fet una política d'acostament que mereix elogi. En canvi, el Govern, que és qui té l'obligació de socórrer incondicionalment tots els ciutadans de la Península —encara que siguin catalans!—, ha acordat uns ajuts onerosos i ha volgut capitalitzar-los políticament. Això fa caure la cara de vergonya. La Història, inexorable, tindrà cura de registrar aquests fets exactament, encara que algun càndid caigui ara a la trampa posada pels governants.

AQUELL NADAL TRIST...

Per L. AYMAMÍ I BAUDINA

A les dues de la matinada vaig telefonar al diari. Abans havia parlat amb un dels doctors i m'havia dit, commogut:

—*El desenllaç és inevitable, però no serà immediat. Podeu anar a descansar.*

En efecte, a les tres les rotatives tiraven i jo me n'anava a descansar. Pels carrers, tot i l'hora avançada, hi havia, a més de la legió habitual de noctàmbuls per gust o per força, l'animació característica de les vigílies de Nadal a Barcelona. Qui no venia de la missa del gall, anava carregat de cistells i paquets; aquella nit els mercats no es tancaven i l'endemà era festa grossa a les llars barcelonines.

Les noves de la tarda havien estat relativament optimistes i ningú no creia que aquell Nadal fos enterbolit per una desgràcia. Per això, tot anant a casa, vaig veure moltes finestres que corresponien a cuines barcelonines, plenament il·luminades...

A les sis del matí, el telèfon va despertar-me. Més exactament, va fer-me alçar del llit, perquè a penes havia pogut aclucar els ulls.

—*Veniu!*

Poca estona després —el temps just de malvestir-me i trobar un taxi que em portés rabent a la plaça de la República— travessava la portalada del Palau, pujava les escales de la galeria gòtica i pel pont del carrer del Bisbe entrava, sense trucar, puix que hi havia qui tenia cura d'evitar-ho, a la residència presidencial.

A l'avantsala hi havia deu o dotze persones, però el silenci era absolut. Vaig interrogar amb la mirada, i amb la mirada em van respondre:

—*Encara no, però...*

Les campanes de la Catedral feren la primera repicada, i els diaris, que ja eren al carrer, assabentaven els barcelonins tocatardans o matiners, que la vida de l'Avi s'acabava...

Ens separaven uns pocs metres de la capçalera del llit de l'il·lustre malalt. Entre ells i nosaltres, un embà, un núvol dens d'angoixa i una porta que s'obria de quan en quan per portar-nos la darrera impressió dels metges o les darreres paraules del pacient:

—*Fa uns moments ha dit no sé què. Només hem entès que al final deia: «Pobra Catalunya!»*

Eren les nou del matí quan va sortir de la cambra Joan Alavedra, el seu secretari. Pàl·lid, tot di-

ferent d'aquell Alavedra que tantes vegades havíem vist sortir, somrient, del despatx del President per dir-nos que ja podíem passar, no tingué gairebé esma per a dir-nos: —*Això s'ha acabat...*

La nova va colpir-nos profundament, tot i que feia unes hores l'esperàvem, tement-la. En un racó de la sala, havia romàs tota la nit, arraulida i sense obrir la boca, una velleta, una dona del poble, secardina, viva, amb mocador al cap i manteleta damunt les espatlles. D'aquesta velleta en parlaren, l'endemà, tots els diaris. *La velleta de les campanes*. Li ho deien perquè a la matinada, quan les campanes de la Seu començaven a repicar commemorant el naixement de Jesús, se n'anà a demanar al senyor bisbe que fes parar aquells repics que torbaven el descans del President. Diu que el senyor bisbe va escoltar-la i que va fer-n'hi cas i les campanes van emmudir. Quan ens comunicaren la trista nova, qui més qui menys va sentir que els ulls se li negaven. *La velleta de les campanes*, però, no tingué la nostra fortitud d'esperit i esclatà en sanglots:

—*Ja s'han acabat els Nadals a Catalunya...*

Moments després, les campanes de la Seu, que havien interromput els repics de festa, tocaven a morts.

Vint-i-nou Nadals han passat d'aleshores ençà. Vint-i-nou Nadals que no han existit a Catalunya. Vint-i-nou Nadals d'angoixa, de privacions, de dolor, de sang, de fam, d'odis, de terror, de camps de concentració, de presons, d'afusellaments i d'exili...

Fem memòria d'aquests vint-i-nou Nadals... No podem creure, però, que les paraules, fins ara profètiques, de *la velleta de les campanes*, pesin eternament damunt els destins de la nostra Pàtria. Al món no hi ha res etern, i així com després de l'hivern trist i despulat d'encisos ve la primavera i els rosers tornen a florir i tornen a verdejar els camps, també tornaran els Nadals a Catalunya.

I tornarem, en romiatge cívic, a deixar flors damunt la tomba del President Macià, i en deixarem unes altres damunt la tomba del President Companys, mentre l'estel de la llibertat il·luminarà totes les altres tombes dels catalans sacrificats durant aquestes anyades sense Nadal...

XXI Gran Concert de la Massa Coral de l'Orfeó Català

2 de desembre del 1962, a les onze del matí

CONSERVATORI NACIONAL DE MUSICA

Av. President Masarik, 782, Mèxic, D. F.

Les entitats, com els homes, necessiten moviment vital i creador per a demostrar i justificar la seva existència. I quan una entitat té les característiques de la nostra i està investida de la funció transcendent de representació d'un poble, quines activitats seran prou dignes? Dificil tasca sembla i justificat seria el temor, a vegades! Però, quin temor pot sentir-se quan és pel cant que definim, mostrem i recordem la Pàtria. I quin goig més gran cantar el cant general amb la veu permanent i indefallible de la terra!

Vint-i-un grans concerts de cançons nostres a Mèxic han fet a Catalunya més rica i plena. I més gran, que un tros d'ella queda en el cor i en la ment de cada oient. Bell propòsit és fer-la créixer pel camí de la cançó, i encara que tots la sabem indefallent i la desitgem perdurable, amb la tenacitat i la perseverança dels nostres cantaires es contribueix a demostrar aquestes condicions, puix que són les virtuts dels homes les que fan grans els pobles.

Tots hi serem! Tots volem sentir una vegada més aquells que ja cantaren en el Primer Gran Concert i que segueixen amb llur entusiasme i llur mestratge, i aquells més nous que agafaren i segueixen apoderant-se de l'estafeta de la continuïtat. Tots hi serem per veure fondre les particularitats en un gresol de meravelles al conjur del gest del mestre. Tots hi serem per donar les gràcies!

Una vegada més ens aplegarem tots per escoltar aquells que, utilitzant l'expressió del poeta, «sacerdots els dirieu d'un culte». I una vegada més els haurem de demanar que no ens deixin fora del misteri de llur cant. Una vida ben alta desitgem per a Catalunya i si se'ns ha dit: «Alcem els cors cantant la vida entera», haurem de demanar que ens deixin acoblar el nostre sentiment per a cantar la Vida de la Pàtria!

PROGRAMA

I

El cant a la Senyera	L. MILLET
El maridat (popular catalana)	A. PÉREZ-MOYA
Muntanyes del Canigó (popular catalana)	E. MORERA
Magali (popular provençal)	J. GRIVÉ
La cançó del lladre (popular catalana)	J. SANXO-MARRACO
Solista: Sra. Griselda F. de Sarmiento	
Els tres cavallers (popular catalana)	A. COMI I GRAU
TRES CANÇONS NADALENQUES	
Santa nit (alemanya)	F. GRÜBER
Fum, fum, fum (popular catalana)	J. MONTFORT
Nadala de les Campanes (ucraniana)	I. LEONTOVICH

II

Confidència	J. SERRA
L'alfabrega	P. JORDÀ
Jovenívola	L. MILLET
Cireyer florit	A. CATALÀ
Solista: Sra. Maria Villalobos	
Les neus que es fonen (sardana)	E. MORERA
L'Empordà (sardana)	E. MORERA

Director: JOSEP MONTFORT
Auxiliari: ANTÒNIA C. DE SALVAT

Diumenge, dia 23 de desembre, a les 6 de la tarda,

NADALES

per la Massa Coral de l'Orfeó,
al nostre estatge social, i
BALLADA DE SARDANES.

Us hi convidem!

MASSA CORAL

Secció Infantil

El dia 6 de gener del 1963, a les 5 de la tarda, al teatre de
l'Escola Normal Superior, Carrer de Fresno, Num. 15,
cantonada amb San Cosme,

Diada de Reis

amb la presentació de danses i cançons per la Secció Infantil.

Els Reis d'Orient, carregats de joguines, ens visitaran
i obsequiaran amb presents tota la mainada.

Espereu programes!

No hi falteu!

"L'Avencç"

i

"La Renaixensa"

Per J. RICART-SALA

Pompeu Gener

CONTINUANT amb el tema de la Renaixença, que nosaltres i d'altres escriptors hem vingut tractant en números anteriors de la revista *Orfeó Català*, cal deixar ben assentat que no sols va influir en molts estaments de la vida ciutadana, sinó que fou l'impuls que va fer vibrar totes les cordes de l'ànima de Catalunya.

Efectivament: la Renaixença fou un dels moviments més transcendents de la nostra història.

És que, com digué el plorat Mestre doctor Lluís Nicolau d'Olwer, «l'hegemonia de la llengua castellana ja no era admesa com a un fet natural; era sentida com a imposició d'autoritats forasteres, en estat de guerra».

Per això la Renaixença no es limità al recobriment de la llengua. Aviat es lliurà a l'acció política, per tal que Catalunya pogués conquerir la sobirania d'un govern propi i proclamar, fins allà on fos possible, el dret a la seva nacionalitat.

Hem vist que per a defensar els ideals de llibertat i d'autodeterminació, es crearen diverses publicacions; és a dir, no diverses, ans més bé en nombre considerable arreu de la nostra terra.

Però, entre elles, hem de remarcar dues que tingueren una importància cabdal, decisiva: *L'Avencç* i *La Renaixensa*.

* * *

A *L'Avencç*, sostingut per Massó i Torrents i d'altres patriotes, col·laboraven Joan Maragall, Emili Guanyabens, Apelles Mestres, Raimon Caselles, Santiago Rossinyol, Pompeu Fabra, Jaume Brossa, Cases Carbó i Pompeu Gener, i unes quantes figures més de les lletres catalanes.

Pompeu Gener, autor de *La Mort i el diable* i de moltes altres obres de vàlua, feia d'ambaixador de *L'Avencç* prop dels cercles intel·lectuals i artístics de París (on ell residia), puix que hi tenia bones amistats, entre les quals Victor Hugo, Taine, Saint-Beuve, Emili Littré, etc. El gran polígraf Emili Littré li prologà la versió francesa de *La Mort i el diable*.

Home singular, cultíssim, un xic fantasiós. No obstant, la seva forta personalitat intel·lectual restà mig ofegada per la facècia i l'anècdota. (Una cosa semblant hagué de passar, anys després, amb el filòsof Francesc Pujols.)

Alt i ben plantat, el nostre gran *Peius* portava barba, bastó i un xamberg, i amb una capa de grans vols embolcallava la seva egrègia persona. A les seves velleses es passejava per les Rambles barcelonines, i donava la impressió d'una figura de mosqueter del segle XVIè.

Els homes de la seva època el llegien i l'admiraven; però sembla que ni el seu nom ni la seva obra no han despertat gaire interès a les noves generacions de casa nostra.

* * *

La Renaixensa, inspirada per Angel Guimerà i Pere Aldavert, aplegava un estol d'homes de lletres i de gran significació política, com Emili Vilanova, Adolf Blanch, Frederic Soler (*Pitarra*), Riera i Bertran, Lluís Domènech i Montaner, i molts i molts d'altres.

Durant un quart de segle les campanyes de *La Renaixensa* donaven suport a totes les iniciatives

Llegiu

VEU CATALANA

catalanistes, i en contra de les tendències lliurecanvistes, les quals sovint inspiraven als governs de Madrid mesures aranzelàries i acords comercials perjudicials per a la producció catalana.

La defensa dels ideals catalanistes i dels interessos econòmics de Catalunya convertí *La Renaixensa* en un diari de combat. Sostingué aferrissades polèmiques contra els diaris de Madrid, i contra la majoria dels diaris catalans escrits en castellà.

Rebé moltes suspensions governatives. Amb motiu de la tramesa d'un missatge de simpatia al rei de Grècia, la premsa madrilenya accentuà aleshores la campanya que venia fent contra el catalanisme. *La Renaixensa* era el blanc de les seves iles. El combat era a sang i a foc.

El Correo Militar deia: «*El loco, por la pena es cuerdo, dice el refrán castellano, y eso repetimos nosotros. Si los regionalistas catalanes son cuatro locos y nada más, castigueseles cual corresponde, y estarán en cordasa. No se olvide que, según otro refrán, un loco hace ciento, y que esos cuatro de ahora se pueden tornar en algunos miles.*»

Cal convenir que *El Correo Militar*, de l'any 1897, fou profeta. Evidentment, els *locos* som molts.

Suspesa novament *La Renaixensa*, al cap de dotze dies aparegué a Reus com a suplement de *Lo Somatenent*. A la primera pàgina inseria diàriament, sota l'epígraf *Nostre Programa*, un fragment del Manifest de la Unió Catalanista.

L'editorial de la Secció Política, del primer d'abril de 1897, entre altres coses interessants i substancials, deia això: «*Es inútil que el govern faci i desfaci contra nosaltres, acusant-nos de separatistes davant de l'opinió pública, atiant contra nosaltres als governadors civils, i abordant-nos, a Madrid, los periodistes ministerials i els que ho són sense dir-ho. Lo país ha comprès ben bé qui érem nosaltres, quines són les nostres idees, i que són ells, tots els governs centralistes, los que han portat lo dalta-baix de la nació i els que estan consumant la seva ruïna.*»

Els patrioters castellans grollerament escarnien els nostres herois i la nostra gent. Aquesta actitud feia dir, amb dolor, al nostre Joan Maragall, en un article que duia per nom *La Pàtria Nova*: «*No importa. De qualsevol manera us vencerem, perquè portem dintre nostre l'impuls de la victòria i hem oblidat tota altra cosa.*»

Joyeria
ALTABA

Génova, 81 - A

(Col. Juárez)

Tel. 11-68-32

Mèxic 6, D. F.

Horari: de dilluns a dissabte de 10 a 7

OMEGA

TISSOT - NIVADA

Despertadors SWIZA,
ANGELUS i JAZZ

JOIERIA FINA
ALTA QUALITAT

El nou OMEGA SEAMASTER DE VILLE automàtic uneix l'elegància a la solidesa.

Les característiques més importants són:

- *Caixa d'una sola peça*, el que ha permès aprimar el seu gruix, sense perdre cap de les seves remarcables qualitats.
- En ésser compacte, queda més protegit contra l'aigua i la pols.
- En ésser automàtic, és més precís i exacte.

L'OMEGA comprat a la JOIERIA
ALTABA està garantit en 129 països

El silenci expectant

Per MARÍ CIVERA

EN altres temps es deia que l'ànima s'allotjava a la glàndula pineal. Més tard, hi hagué algun anatomista famós que es complavia, al seccionar el cadàver, en demostrar als alumnes que l'ànima no es veia per enlloc. Avui, un neurocirurgià molt conegut declara que després d'haver tallat a trossos el cervell humà, colorejar-los i veure'ls a través del microscopi, no trobava tampoc el més petit indici de l'ànima. Aquesta mateixa conseqüència ha dut a alguns homes de ciència a la demostració oposada; és a dir: a pensar que l'ànima té un caràcter més o menys religiós, i el que cal investigar és més aviat l'origen de l'home i la causa primera.

Des de les antigues religions, l'ànima humana era negoci diví. L'origen del món i de la vida estaven ben determinats. Era un sistema tancat que emparava des del naixement fins a la mort, i àdhuc el més enllà. La conducta, l'economia i la política estaven impregnades i regides per la teologia. Més endavant, en la Història, allò humà es va anar desprenent d'allò diví, i llavors la ciència, la matèria, ho determinava tot, fins a arribar a la redempció humana a la mateixa terra. Les doctrines socials, també de caire optimista, prenién l'home, el tancaven al motlle de la teoria, el limitaven en les seves relacions ideològiques, li organitzaven la seva economia i el transposaven al més enllà d'allò perfecte, per mitjà de la perfectabilitat gradual i el concepte messiànic. O sia, s'inventava el sistema i es posava l'home al seu engranatge, sense escapària possible, com no fos pel portell de l'heretodoxia. A l'època moderna s'ha vist el cas d'algunes doctrines socials que han combatut la discrepància amb la mort.

No obstant, ara s'està veient que, malgrat tallar a trossos el cervell i que els dirigents socials obliguen l'ésser humà a renunciar a l'esperit, l'ànima existeix. És a dir: la llibertat, la voluntat, la manera de veure les coses i l'anhel humà no poden tancar-se en l'optimisme de les teories i doctrines. Per més que es retorcin els textos dels catecismes socials, l'home trenca els motlles i, encara que de moment es quedi desemparat de la comoditat còsmica, segueix cercant a les palpentes el camí de les seves aspiracions.

Per tal que l'home es conciliï amb l'home s'està defensant i propagant un humanisme acollidor. La ciència talla, cerca, desintegra i avança;

però tots els bocins d'ànima que se seccionen amb els òrgans vitals i els músculs tornen a reunir-se de faiso invisible per recomençar el tot de l'home, el que li dona caràcter i personalitat. La ciència, a desgrat de la seva separació en especialitats, va prolongant les seves ramificacions a fi d'entroncar-la amb la filosofia, la literatura, l'art i les manifestacions religioses, és a dir, amb les humanitats necessàries per a la formació de l'esperit, o sia, a l'entreteniment de la seva finesa. D'aquesta manera es clou la lluita, la divisió abusiva entre l'esperit de finesa i l'esperit de geometria, tan car a Blai Pascal.

En efecte, l'ànima no és el que a la nostra joventut, dirigida pel materialisme en boga, se'ns feia creure, considerant-la com a entitat autònoma, negada per uns i acceptada per d'altres. És finesa, delicadesa, comprensió, unitat de mires i perfecció de la persona. Sense l'aura agradable que es posa als fets i a les coses arribariem a l'esperit geomètric, dur, absent de virtut. La rigidesa i la secor d'ànima dels revolucionaris, i el fanatisme que l'ofici comporta, és el menys indicat per a portar a l'home pel camí de la seva alliberació. Sense caure en la negació i sentimentalisme dels romàntics ni en la fredor desinteressada dels clàssics, l'home pot, a través de la seva ànima, donar a allò material l'alegre virtuositat del seu esperit. L'home veu sempre les coses pel seu costat moral, o sia, des de l'angle de la conveniència o de la conducta. Mentalment, àdhuc sense proposar-s'ho, valora les conseqüències: allò bo, dolent, agradable, lleig, útil o l'invisible. Per això, quan es tracta d'emmarcar la vida i concloure-la vers una fita de redempció, cal conèixer la història, la geografia, les arts, l'economia, les ciències i fins i tot la literatura. Amb tots els fragments dispersos del pensament i de la vida és necessari formar l'ànima, sense límits perjudicials que ens situen a distints costats de la contesa, a guisa d'eterns enemics.

No hi ha res tan lamentable com aquestes discussions agres i violents dels determinismes que ens volen dur a la felicitat i ens enfonsen cada vegada més al caos de la incomprensió i de la violència. Els homes es comuniquen entre ells pels efluvis de la seva ànima, aquests contactes invisibles, aquest radar que ens adverteix dels límits propis i ens empeny a retrocedir a l'ensopegar amb la llibertat d'altres. Per aquesta delicadesa, per aquesta sensibilitat ens apropem els uns als altres, convivim, es-

tem en companyia afina i ens adonem que res del món i de l'home és estrany a l'home. Això és el veritable humanisme.

Eugen Relgis (el meu estimat i admirat amic, amb el qual m'escriu de tant en tant), l'humà, el pacifista, l'humanista *sui generis* que ha estat proposat per al Premi Nobel de la Pau, ha recorregut Europa i ha parlat amb els seus homes més representatius de les diverses tendències. Ha discutit amb ells sobre allò més elevat i digne que es coneix: el món interior de l'home, els seus anhels, les

seves preferències, les seves lluites, els seus ideals de perfecció. En retornar d'aquestes peregrinacions, potser s'hagi quedat pensatiu a la penombra de la seva biblioteca i com apesarat per les discrepàncies i matisos en l'apreciació d'allò que ell més estima: l'humanisme, l'ànima dels homes, la bondat, el desig de pau, d'agradable convivència. I haurà preferit el silenci, aquest silenci expectant, que sols es percep a l'interior d'un mateix i que és com la música, aquesta harmonia embellidora i rutilant que continua vivint quan acaben les paraules...

Recordatori

Víctor Mora

(1897-1960)

El dia 27 de novembre de 1960, morí a la ciutat de Mèxic el popular escriptor Víctor Mora, autor de diverses obres del teatre líric català contemporani.

Català, nacionalista i home d'una gran qualitat humana, Víctor Mora sabia polsar la corda sentimental dels grans públics. Ja sia exaltant el sentiment patriòtic, flagellant les injustícies socials o abrandant el sentiment de llibertat, tan arrelat en els públics de la nostra terra.

Així *Cançó d'Amor i de Guerra* (1), que tingué un èxit esclatant, el féu popular a tot Catalunya i, encara avui, després de 30 anys de la seva estrena, segueix essent obra de repertori (naturalment que

esporgada) a casa nostra, salvant, molt sovint, la temporada d'algun dels teatres de líric que hi funcionen.

Escriví moltes altres obres que, amb més o menys èxit, s'estrenaren a Barcelona, àdhuc al *Romea*, i d'entre elles volem destacar *Gent del Camp*, que assolí, igualment, èxit i divulgació i en la que feien una magnífica aportació plàstico-dinàmica els famosos Xiquets de Valls.

Durant la guerra es féu càrrec de les oficines de la *Sociedad de Autores*, a Barcelona; les independitzà de Madrid i constituí la Societat d'Autors Teatral de Catalunya.

En finalitzar la guerra, s'exilià a França i, següentment, a Mèxic. D. F. Víctor Mora treballà assiduament per a la ràdio, televisió i cinema del país. En quedar sol, per decés de la seva muller, adolorit per la pena, perdé tots els estímuls i, a poc a poc, quedà desplaçat dels medis artístics, teatrals i cinematogràfics i, abassegat pel dolor i l'enyorança emmalaltí, passà temporades al Sanatori Espanyol on, després de dues o tres alternatives de millorament relatiu i de les consegüents recaigudes, deixà d'existir a la data esmentada, als 63 anys d'edat.

Reposi en pau l'amic i compatriota Víctor Mora, a la memòria del qual tributem, des d'aquestes planes, un senzill i fervent homenatge amb motiu del segon aniversari del seu traspàs.

(1) Música del Mestre Martínez Valls.

¿Teniu problemes
amb la vostra audició?

AUDIFONOS *de México, S.A.*

Aparells anglesos BELCLERE

Aparells suïssos

Extens assortit de piles MALLORY

LLIBERT COMPTE

Av. Insurgentes Sur 299, Desp. 501

Tel. 14-99-84

México 11, D. F.

Casa Burillo, S. A.

Les millors qualitats del país a preus atractius

Sastre tallador: VICENÇ MOR

(Arribat de Barcelona l'any 1961)

Trajes de casimirs anglesos garantits
des de \$ 1,300.00

Gran assortit en corbates importades

GANTE, 1
Mèxic, D. F.

Tels.: 13-43-55
12-51-53

El meu amic Zigmunt, i una petita història

per Agustí Cabruja

Avtui he tingut el goig de rebre la visita d'un meu amic polonès, jueu, que vaig conèixer a Montpeller, l'any 1940, quan França estava dividida en dues zones, l'ocupada i la lliure, i el curs de la segona Guerra Mundial continuava en el seu roig viu.

Aquest xicot (ara ja un home de quaranta-cinc anys, ros, alt i ben plantat) ha vingut a passar uns dies al costat de la seva mare i del seu germà gran, els quals viuen a Mèxic; ell viu a Londres i és enginyer.

M'ha plagut veure'l, abraçar-lo, després de tant de temps de no saber-ne res absolutament.

La seva presència m'ha fet recordar un munt de coses viscudes en aquella bonica i hospitalària urbs de la terra de Frederic Mistral; agradables les unes, un xic amargues les altres.

Els que vam haver d'emigrar un dia de Catalunya per inquietuds ideològiques i espirituals, i encara, avui com avui, anem vegetant dispersats pel món, vivim força de records.

Ens sol atreure més el somni que la realitat, el passat que l'esdevenidor, el paisatge silenciós i policromat del crepuscle que els reflexos vius i rosats de l'alba.

No, no és un estat de melangia propi de l'absència eternal, ni cansament ni lassitud, ni menys decadència; és simplement que en els avatars de l'ahir deixàrem, com l'arbre que perd les seves millors fulles i fruits en una tempesta, les més belles il·lusions d'amor i d'ideal de la nostra vida.

Però, no ens entretinguem en divagacions o en effluvis sentimentals, i deixeu-me que us conti una petita història d'aquest meu amic israelí.

Doncs, sí; ell vivia en aquell minúscul paradís mig oblidat de la Provença, refugiat. (Els nazis li havien mort el seu pare, professor universitari, un patriota que a l'esclatar la Guerra Mundial de 1914-18 lluità en les legions alliberadores de Pilsudski.)

Junt amb altres companys jueus tenien un pis llogat en un carrer humil, amb una dona francesa sexagenària que els feia el menjar, els rentava la roba i els endreçava la casa.

Els primers dies de cada mes ells rebien, puntualment, no sé d'on, un gir postal de mil francs. No era gran cosa; però, per a un xicot sol, Déu n'hi doret.

Aquests nois estudiaven amb nosaltres a la Facultat de Lletres. El fet d'ésser tots plegats víctimes dels Quatre Genets de l'Apocalipsi del nazi-feixisme, féu que aviat simpatitzéssim i ens féssim bons amics.

Alguns fins i tot acabaren enamorant-se de noies catalanes, i elles d'ells. Tal fou el cas de la filla del mestre Pere Blasi, el malaguanyat autor de la valuosa obra *Les terres catalanes*, i de la filla d'en Pinyol, un ex-funcionari de la Generalitat que ajudava el senyor Manuel Alcàntara en les tasques administratives de la Residència dels Intel·lectuals Catalans.

En els balls que fèiem els diumenges a la tarda, unes vegades a casa de la Maria Macià (que tenia, amb ella, la seva neboda Teresa Peyri), i altres a casa de les famílies lleidatanes Pere Mies i Humbert Torres (que vivien juntes, en col·lectivitat), ells solien venir-hi, i hi passaven una estona agradable.

Recordo que amb ells vam anar a una festa que en honor dels estudiants estrangers, havien organitzat els alumnes del Liceu de Música, en la qual vam ésser obsequiats amb un escollit i selecte repertori de cançons, provençals i franceses, al piano.

Al finalitzar la festa, a prec de Mr. Tesnière, director del nostre curs, els catalans vam cantar *L'hereu Riera* i aquells nois jueus una cançó del folklore del seu país.

Així, estudiant i divertint-se honestament, anaven sobrevivint en aquelles hores d'inquietud i de dolor universal.

Fins que, un vespre, arribà allò tan pressentit, i temut: hagueren d'abandonar a corre-cuita el seu pis i sortir de la ciutat en la primera via de comunicació que tingueren a mà.

A les seves oïdes devia xiular, com se sent l'ira

d'un mestral o d'una tempesta, la veu del comandant alemany que els deia, sarcàsticament, en una riota de monstre:

«Encara vols transformar blancs lliús
en roses vermelles?»

Era prop de les onze de la nit. Jo em trobava a l'estació amb el nostre Antoni Rovira i Virgili (ja força envellit, i gairebé cec), i el seu futur gendre, en Felip Calvet, de Sant Feliu de Guíxols i altres amics. Hi havíem anat a acomiadar el grup de noies catalanes que estudiaven a la Universitat, perquè se n'anaven a passar uns dies de vacances a un lloc d'estiuig de la famosa *Côte d'Azur*, subvencionades pels quàquers nordamericans, els quals tot sovint feien arribar a la nostra colònia de desterrats el seu ajut generós i humanitari. El tren estava ja a punt d'arribar quan, de sobte, apareix l'amic Zigmunt tot nerviós i precipitat i, allargant-me la mà, féu: «—*Au revoir, mon ami!*»

Davant la meua cara de sorpresa (sabia que en aquella expedició femenina no hi anava cap jove estudiant), va contar-me, a grans trets, el que li passava: no feia ni un parell d'hores que un agent de policia de la Prefectura del Departament de l'Hérault (oficialment lleial al govern col·laboracionista del general Pétain, però que estava al servei de la Resistència, o de De Gaulle) els havia anat a avisar que fugissin. S'havia rebut, de Vichy, l'ordre de detenció de tots els xicotets jueus de Polònia, de Txecoslovàquia i d'altres països de l'Europa invadida, exiliats a Montpeller.

—I ara, on vas? —vaig preguntar-li, interessant-me per la seva sort.

Em digué, textualment:

—Agafaré aquest tren, i baixaré al poble X; allí hi ha un convent de frares que ens recullen, i on hem quedat de reunir-nos tots. Després d'uns dies, aprofitant el moment oportú, vestits d'excursionista i acompanyats d'un d'aquells religiosos, ens ficarem a la frontera espanyola. Serem detinguts i traslladats al camp de concentració de Miranda de Ebro. L'ambaixador anglès farà gestions a favor nostre i, un cop posats en llibertat, passarem a Gibraltar, i ens enrolarem immediatament a les forces aèries de la R. A. F. . . .

Va arribar el tren. Ens abraçarem, i a l'instant desaparegué entre l'aglomeració de viatgers que baixaven i pujaven a tot el llarg dels vagons d'aquell exprés nocturn que anava a París.

El vaig trobar a faltar. Era un noi bo i un xic ingenu, que agradava per l'austeritat de la moral que practicava i el fervor de la seva ànima.

Apreciava la vida, estimava la humanitat i admirava la Natura.

Em sé de memòria la primera quarteta d'un poema de to humorístic, que un dia em va recitar:

«Això diuen: que vacillo,
si bec un got de vi.
Però també el jonc oscil·la;
i, en canvi, sols beu aigua . . .»

* * *

Mentrestant, la nostra situació, a França, cada dia es feia més difícil; es complicaven les coses i veies que el teu reduït cercle de llibertat s'anava fent més i més estret. Ara, et demanaven els papers gairebé a cada cantonada, i si no et foragitaven de la casa o del pis on vivies, per a poder allotjar-hi oficials alemanys, eres detingut, en massa, i et duïen a passar tres o quatre dies al camp de concentració d'Agde, tal com va succeir quan Franco, de retorn de la seva visita a Mussolini, s'entrevistà amb el general Pétain a la ciutat nadiua de Don Jaime I el Conqueridor.

Fou això, més que res, el que em va fer decidir, la tardor de l'any 1942, a embarcar-me, amb l'últim *Nyassa*; sí, francament hom ja desitjava anar-se'n ben lluny i respirar, a ple pulmó, aires purs de llibertat.

De totes maneres, el nostre viatge a Amèrica no fou pas del tot feliç. Vam tenir seriosos contratemps i més d'un ensurt. Quan navegàvem davant de Canàries, ens va sortir al pas un submarí alemany, el qual obligà a fer àncores el nostre vaixell. Passàrem moments de veritable angúnia, entre la temença de si l'oficialitat nazi ens torpedinaria o pujaria a bord a triar alguns personatges polítics per a lliurar-los al tirà, perquè els afusellés. Sortosament, no va esdevenir res greu. Un cop efectuada la inspecció que els interessava, ens deixaren continuar el nostre camí.

Després, a Trinidad. En aquesta illa de la costa nord-est de l'Amèrica del Sud (descoberta per Cristòfor Colom el 31 de juliol de 1498, però que el 1797 fou conquistada pels anglesos), haguérem de sofrir nous obstacles, unes molèsties amb les quals no comptàvem. El Control Militar d'aquella posició britànica ens tingué retinguts tres dies, no permetent que cap dels mil set-cents passatgers que érem, tots exiliats de la península ibèrica, baixés a terra. Ens vam haver de distreure contemplant el bell i exuberant paisatge tropical i la munió de vaixells de tota mena que hi havia ancorats, en actitud d'espera; n'hi havia tants i tants, a prop i al lluny, que semblava que havien surat en el mar com per art d'encantament.

Era curiós de constatar el contrast de vida entre una colònia anglesa amb una de francesa. Ací, els indígenes que deambulaven pel port, els veies nets

i polits, amb pantalons blancs i camisa també blanca, i sabates cirades; en canvi, a Casablanca, per exemple, els moros del moll anaven bruts i miserablement vestits presentant als ulls del foraster un aspecte d'allò més deplorable.

Un matí, drets al peu de la borda de popa, comentàvem aquestes coses amb l'escriptor Josep Roure-Torrent i el dibuixant Bartolí. Tot d'una, a través d'un altaveu, vaig sentir que el Control Militar anglès (havia començat a actuar en el nostre vaixell) cridava el meu nom.

M'hi vaig presentar; estava instal·lat al saló de la biblioteca. Hi havia tres militars i una senyoreta, que resultà ésser la intèrpret.

Em van invitar a seure davant la seva taula-escriptori, i aviat vaig saber del que es tractava.

—Hem vist en el registre de passatgers —em digué la intèrpret, en un to molt amable— que era periodista, i com que els periodistes són homes que es mouen i sempre són molt observadors, hem cregut que ens podria facilitar alguna informació del territori francès, la qual podria ésser útil a la causa dels Aliats, que, essent vostè una víctima del feixisme a la guerra d'Espanya, és de suposar que també és la seva... ¿No recorda res que pogués interessar-nos?

Els vaig explicar allò d'aquell meu amic jueu;

era l'única cosa que vaig creure que podia tenir algun valor.

Trobaren la meua informació importantíssima —Això vol dir —objecta la intèrpret, després d'haver pres bona nota del que jo els havia contat, i de creuar unes paraules, en anglès, amb els seus caps militars— que l'Església francesa està al costat dels exèrcits Aliats, i que col·labora molt eficaçment...

Em felicitaren.

* * *

Aquesta tarda, a la taula de casa, mentre dinàvem he contat l'escena de Trinidad al meu amic Zigmunt, i per tota resposta féu, en un gest trist, amarg, reflectit en el seu rostre, expressant-se en francès:

—Els, com a bons britànics, només veieren la part efectiva, realista, del generós comportament d'aquells religiosos francesos, i en aquells moments de guerra és natural que fos així; però, els meus ulls, sempre hi han vist una estampa més bella i més profunda.

El que és llàstima és que tant de sacrifici i tanta sang vessada, hagi servit per a ben poca cosa: s'escarrifarien, si tornessin de l'altre món, els pobres soldats i els idealistes que ahir moriren en la lluita per la llibertat dels homes i dels pobles...

L'ORFEÓ CATALÀ DE MÈXIC

*desitja un Bon Nadal i feliç Any 1963
als seus socis i a tots els catalans*

El sopar de cap d'any, el celebrarem,
com de costum, al nostre estatge social.
Reserveu amb temps la vostra taula.

Una meravella de l'Univers

PET MARCEL SANTALÓ I SORS

EN una enquesta que, fa poc més d'un any, es va celebrar als Estats Units sobre quins eren els set objectes més interessants de l'Univers, tant des del punt de mira científic com estètic, visual o fotogràfic, tingueren una majoria de vots la *Nebulosa d'Orió*, la *Lluna*, la *Nebulosa del Cranc*, el planeta *Saturn*, la *Nebulosa d'Andròmeda*, la *Via Làctea* i l'*Eixam d'Hèrcules*. Totes aquestes meravelles són abastament conegudes pels aficionats a l'Astronomia. La menys popular és la *Crab Nebula* o *Nebulosa del Cranc*, perquè la seva importància és relativament recent i es deu als estudis que fotogràficament, i amb els radiotelescòpis, s'estan efectuant actualment. A l'entorn d'aquesta nebulosa, i per indicació d'uns quants dels nostres lectors aficionats a aquests temes, hem escrit aquest article.

Estrelles noves i supernoves.

Quan es parla d'una estrella nova, no es vol pas dir que sigui una recent nascuda. Tot i que, en un principi, es va creure això, i d'aquí el seu nom. Avui se sap que es tracta d'una estrella que, no essent visible a ull nu, de sobte augmenta la seva lluminositat i es converteix en una de les estrelles més brillants del cel. El nom de noves s'ha fet extensiu a les que l'augment d'esclat de les quals és molt gran, encara que aquest augment solament s'hagi observat mitjançant la fotografia.

Uns exemples d'estrelles noves dels nostres temps foren la *Nova Aquila* de l'any 1918, la *Nova Pictoris* del 1925 i la *Nova Herculis* del 1934.

El dia 6 de juny de 1918 la *Nova Aquila* era una estrella invisible a ull nu (de magnitud 10,5, i nosaltres sense aparells podem veure solament fins a la sisena magnitud); i la nit del 9 al 10 de juny arribà fins a la magnitud -1.5 , és a dir, més brillant que qualsevol estrella de les que es podien

contemplar en aquell moment. Havia augmentat en més de setanta mil vegades la seva lluminositat. Tal augment d'esclat durà poc: la nit següent, ja era només de primera magnitud, i a finals de l'any 1918 ja tornava a ésser una estrella invisible a ull nu. Tot féu pensar que l'augment de lluminositat fou degut a una formidable explosió, puix que, rodejant l'estrella, es veié una nebulositat formada per gasos que tenien una velocitat d'expansió d'uns mil quilòmetres per segon.

Ara bé: les noves són estrelles que tenen una variació d'esclat que rarament passa de deu magnituds. I tot i que això representa un cataclisme còsmic de proporcions grandioses, des de fa una trentena d'anys es vénen estudiant una altra classe d'estrelles que, si bé en un principi també es classificaren com a noves, avui dia ja se les considera dins un altre grup, tant per la magnitud de l'explosió (que dona per resultat la destrucció de l'estrella), com per altres característiques, i reben el nom de supernoves. Una supernova és quelcom fantàstic. No hi ha adjectius per a donar a entendre l'esclat d'una estrella d'aquesta classe. En el moment de la seva màxima lluminositat arriba a ésser de deu a cent milions de vegades més brillant que el Sol i té una emissió d'energia tan fantàstica, que en pocs mesos irradia tanta energia com el Sol en milions d'anys. Per a donar una idea del que són aquestes estrelles, es calcula que, si una supernova apareixés a una distància de 33 anys llum de nosaltres (el Sol està a 8 minuts llum), el seu esclat, vist des de la Terra, seria deu voltes més gran que el de la Lluna plena i, per tant, desapareixeria la nit sobre la Terra mentre l'estrella estigués sobre l'horitzó.

La Nebulosa del Cranc.

Segons la història de l'Astronomia xinesa, el 4 de juliol de l'any 1054 va tenir lloc l'explosió d'una estrella de la constel·lació del Toro. És ben notable que tal esdeveniment còsmic no fos registrat pels astrònoms europeus, tot i que l'estrella arribà a ésser més brillant que el planeta Venus en el seu màxim d'esclat.

En reconstruir-se les característiques generals del fenomen, s'ha arribat a la conclusió que es tractava d'una supernova, esdeveniment no molt freqüent en el nostre sistema estelar, la nostra Galàxia, puix que per terme mig se'n sol observar una cada tres-cents o quatre-cents anys.

El que resta d'aquella explosió és el que constitueix la *Nebulosa del Cranc* o la *Crab Nebulosa*, un dels objectes més fotografiats aquests darrers temps. És una enorme massa gasosa els components de la qual segueixen dilatant-se a una velocitat d'uns mil quilòmetres per segon. Té una forma irregular, cancriforme; està a uns tres mil cinc-cents

anys llum de distància i té unes dimensions de 6.5 anys llum de llarg per 4 anys llum d'ample. L'estrella que explotà i que fou origen d'aquesta nebulosa, és avui una petita estrella de magnitud 16.

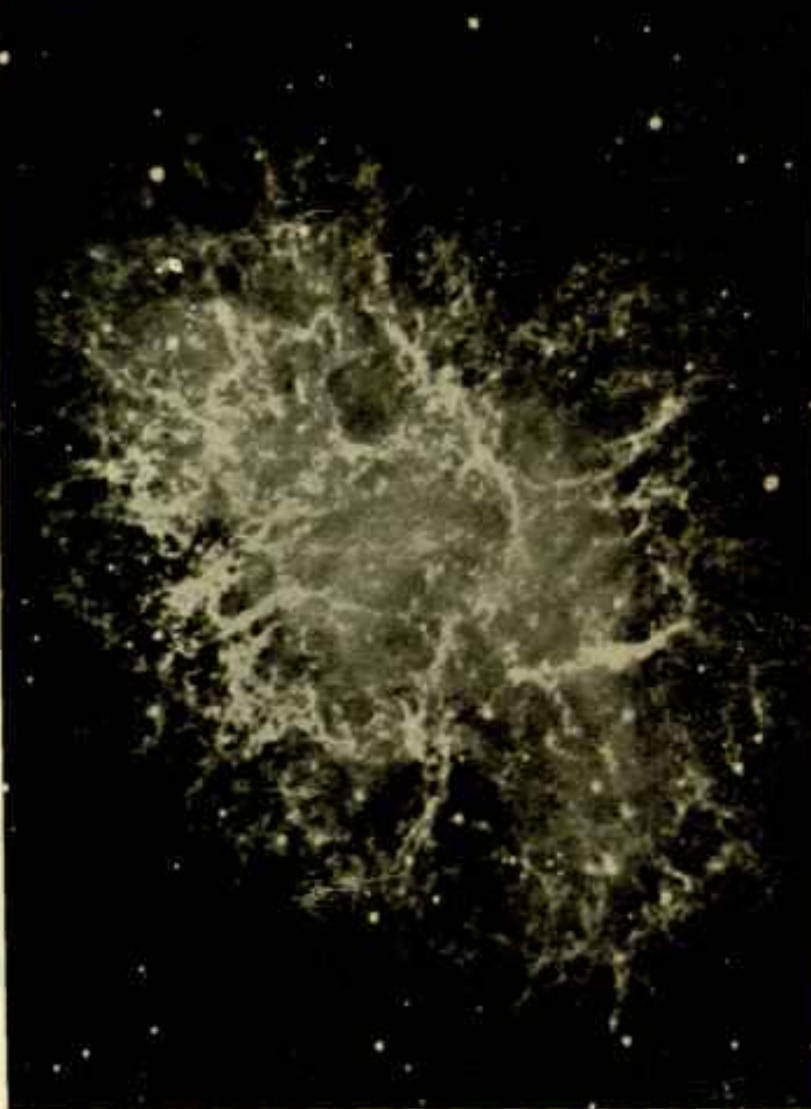
¿Quin és l'interès d'aquest objecte dins l'Astronomia moderna? A més de que constitueix un immens laboratori còsmic en el qual es poden estudiar els fenòmens que tenen lloc a les supernoves, també és en aquesta nebulosa on, aplicant les tècniques de la Radioastronomia, es poden estudiar l'origen i la naturalesa de les radioestrelles, és a dir, els focus d'emissió de radiofreqüència. Sense que es pugui dir que la *Crab Nebula* sigui el més poderós dels focus d'emissió de ràdio, observats en l'Univers (puix que el de la constel·lació de Casiopea és gairebé un milió de voltes més potent), se'l considera cent vegades de més potència que qualsevol altre l'origen del qual es pot explicar per la radiació produïda quan topen els electrons i els protons que formen part de la nebulosa.

Un altre interès de la nebulosa que estudiem és que la seva evolució pot explicar, en part, l'origen dels raigs còsmics o radiació còsmica. Les grans quantitats de gasos en moviment, que formen la *Crab Nebula*, donen lloc a camps magnètics que proporcionen a les partícules elèctriques una gran energia transformant-se en la radiació còsmica, o bé en les ones de ràdio que escoltem amb els radio-telescopis. Si això passés així, les radioestrelles no serien altra cosa que núvols de gas a una velocitat suficient, tal com la que tenen els gasos de la *Nebulosa del Cranc*.

Cal, finalment, preguntar-se què passarà, amb el temps, a aquesta meravella de l'Univers.

Ja fa més de 900 anys que es produí l'explosió. A mesura que els gasos es van allunyant del centre, es va fent cada vegada de menys densitat. I, com que la velocitat és de més de mil quilòmetres per segon, és fàcil preveure que, amb els anys, part dels gasos toparan amb altres núvols normals de gas que existeixen a l'espai interestel·lar. El material que fou de la supernova es barrejarà llavors amb el gas que normalment es troba entre les estrelles, i des d'aquell moment haurà passat a formar part dels núvols de pols i de gas que es creu que és el material d'on neixen les estrelles. També cal esperar que, part del material, no es barregi amb altres núvols de gas, i, portat per la seva velocitat, s'escapi del nostre Univers, de la nostra Galàxia, i passi a formar part del material intergalàctic.

I quan l'home contempla, meravellat, un fenomen d'aquesta naturalesa, no pot deixar de pensar que, probablement, deu la seva existència a un fet semblant. Fa cosa d'uns quatre mil milions d'anys que una supernova esclatà, i, el material llençat

La Nebulosa del Cranc

per la força explosiva, va ajuntar-se amb el núvol de gas que rodejava tota l'agrupació d'estrelles de les quals la supernova formava part. De la barreja del material de la supernova i del gas que l'envoltava, es creu que en sortiren el Sol i els planetes. Si això fos així, les roques que formen la crosta superficial de la Terra, el ferro i elements més pesats que es troben al seu interior, i tots els elements que ens envolten haurien estat, en un temps llunyà, dins una estrella ben espectacular que, en fer explosió, va permetre que comencessin tota una sèrie de fenòmens dels quals nosaltres en som una conseqüència...

ESCOLTEU

de dilluns a dissabte, a dos quarts de nou del vespre

L'HORA CATALANA

que dirigeix

MARIA DOLORS BARGALLÓ

X.E.S.M. 1470 kilocicles

FELIÇ NADAL I BON ANY NOU!

LA ESPECIAL

"MARIA, LA CATALANA"

Us desitja Bon Nadal i millor Any Nou

Assorteix des de fa trenta anys la nostra
colònia de botifarra, pernil i embotits

La seva bona qualitat és
el motiu de l'èxit assolit

MERCAT DE SANT JOAN, LLOC No. 17

Elogi del vi

per Marc Aurell Botey

Quines meravelles no farà el vi! Revela els secrets; ratifica i confirma les nostres esperances; empeny el covard a lluitar; descarrega de preocupacions l'ànim afligit; ensenya les arts. A qui no ha fet eloqüent un alegre got de vi! Qui no s'ha sentit lliure de l'opressió que implica la pobresa!

HORACI

MOLT hem llegit, i segurament llegirem, de crims passionals, accidents automobilístics, bogeria, malalties del fetge, etc., dels quals es diu que han estat produïts per beure desmesuradament begudes alcohòliques. Hem de recordar que si bé el déu azteca de l'Aigua, Tlaloc, té la cara violenta de les tempestes, inundacions i altres cataclismes, també té l'altra cara, la fesomia amable i riallera del dolç rierol, la suau pluja, la fèrtil terra i l'abundant collita. És així, doncs, que avui trencarem llances a favor de la cara amable del déu Tlaloc, és a dir, a favor del vi i altres begudes, assenyalant algunes de les bondats d'aquesta meravella insubstituïble que la naturalesa ens ofereix —entre moltes d'altres— amb pròdiga llarguesa.

ALGUNES DADES HISTÒRIQUES D'ELOGI AL VI I LA SEVA UTILITAT EN MEDICINA.

Ja l'Antic Testament (Eclesiàstic XXXI, 32-39) diu: «Vida tranquil·la per a l'home és el vi fet servir amb moderació; seràs sobri si el beus amb prudència. Què es la vida d'aquell que li falta el vi? El vi, des del començament, fou creat per a la vida no per a l'embriaguesa. Recrea l'ànim i el cor. Beure'l amb templança és salut per a l'ànima i el cos».

Moltes són les referències de les bondats del vi en l'Antiguitat. Més tard, grecs i romans parlen del vi amb elogis tals com els d'Horaci que encapçala aquest treball. Després, a l'Edat Mitjana, Avicena (980-1037) recomana, per desinfectar les ferides, que siguin rentades amb vi. Aquestes recomanacions, que poden semblar puerils, són un gran avenç puix que, usualment, les ferides es cobrien d'excrements de rata, teranyines i altres materials per l'estil. El nostre Arnau de Vilanova (veure el No. 1 de *Revista de l'Orfeó Català*), en el seu llibre *De*

vinis, ja explicava, al segle XIII, la millor manera de preparar el vi i la seva utilitat en Medicina.

Al Renaixement, un dels personatges més interessants de la Història de la Medicina, Joan Baptista van Helmont (1578-1644), deia que millor que donar medicines tòxiques era necessari tenir content l'*Archeus*, o esperit vital de l'home, donant-li força vi durant les malalties. Segons Linneo (1707-1778), la febre intermitent havia d'ésser tractada de la següent manera: prendre un bon got de vi i fer un tomb pel camp. També diu que el vi és útil per als que han d'estar asseguts o allitats, perquè remou la *circulationem sanguinis*. Considera el vi del Rin com la millor medicina per als que pateixen del cor. Les propietats de l'aiguardent, segons ell, són: «Anima, reconforta, dona lleugeresa a l'enteniment, fa que l'home s'alegri, faci atzagaiades, cometi bufonades, es tambalegi i, finalment, caigui com somort»; adverteix que per a arribar a aquesta última etapa s'han de prendre fortes dosis. Diu que «la cervesa és la millor de totes les begudes artificials», i la recomana per a l'estómac i per als dies de calor.

A Anglaterra, ja des de la primera *London Pharmacopea*, es considerava el whisky com a beguda «oficial», igual que el vi. El nom de whisky deriva d'un antic vocable gal·lès, *uisquebaugh*, que vol dir «aigua de vida». Aquesta protecció oficial va fer que el millor tractament per a curar el constipat, segons un antic llibre escocès, citat per Hamburguer, fos: «Penjar el barret als peus del llit, beure una ampolla de bon whisky fins que es comencin a veure dos barrets; aleshores, ficar-se al llit fins a l'endemà».

CONCEPTES ACTUALS DE LA BONDAT DEL VI I DE LA SEVA UTILITAT EN MEDICINA.

L'alcohol és un excel·lent dissolvent dels medicaments, i la major part dels unguents i friccions en contenen. Tots els elixirs vitamínics, reconstituents i xarops «per a fer venir la gana» contenen una forta proporció de vi dolç: mistela, moscatell, o de Màlaga. Té també propietats estimulants sobre la pell, cosa que fa que l'utilitzin per a liniments. Aquesta propietat serveix, en països freds, per man-

Terrasola

El vino mexicano de buen gusto

Distribuido por FORMEX, S. A.

Reg. 56271 - 56370 - 56377 "A" Prop. R-341/60

tenir la pell ben calenta. L'alcohol segueix essent el desinfectant més utilitzat.

Diu Goodman, en un recent tractat de farmàcia —1961—, que la millor font d'energia per al convalescent és un *ponche* de whisky batur amb ou, i el mateix *ponche* calent de whisky o ron és el millor remei per a l'insomni. Per als malalts amb febre, la millor beguda és el xampany gelat, i el whisky amb aigua mineral per als que pateixen del cor.

El vi actua com a un importantíssim factor d'equilibri psíquic; ja Barbier, en una estadística, afirma que la gent que viu en regions on es cultiva el raïm té el caràcter més equilibrat; indirectament, hem confirmat aquesta dada en una estadística francesa que diu que, a les comarques vinateres, les xifres de suïcidis i crims passionals són molt més baixes que a la resta del país.

Klieve, de la Universitat de Magúncia, assegura que al beure vi s'arrosseguen les bacteries de dents, estómac i tub digestiu, i com que, a més a més, estimula la secreció àcida de l'estómac —la qual, junt amb la proporció alcohòlica del vi, fa que totes aquestes bacteries es destrueixin—, resulta que: el que beu vi té les dents més netes, fa millor la digestió i no té putrefaccions intestinals ni gasos.

En les infeccions generals com pneumonia, tifus, diftèria, etc., el vi supera les inhibicions orgàniques, actuant globalment en combatre les influències tòxiques dels microbis i mobilitzant les defenses naturals. És ben sabut que no fa gaires anys es donaven grans quantitats de vi i cervesa negra als que patien tuberculosi; situació magistralment descrita per Thomas Mann en el seu llibre *La Muntanya Màgica*. Altres intoxicacions, per picades d'animals o verins químics, han estat des de sempre tractades amb begudes alcohòliques. Experiments recents de Guillissen han demostrat que si a dos grups de deu rates a cadascun se'ls dona un verí, i a un grup, juntament amb el verí, se li afegeix alguna beguda alcohòlica, sobreviuen més temps, defensant-se millor de la intoxicació, els del grup «alcohòlic». També, en una altra sèrie d'experiments, va demostrar-se que quan es beu vi juntament amb antibiòtics per tractar una infecció, l'acció antimicrobiana augmenta amb el vi; també se sap que evita en gran part, o millora, les manifestacions d'intolerància als antibiòtics —diarrea, urticària, vòmit, etc.

Volem també rebatre ací la idea que el vi és dolent per al cor i les artèries. Tot el contrari; el vi negre té efecte sedant sobre el sistema cardiovascular i de cap manera afavoreix, com alguna vegada s'ha dit, l'angina de pit. De trenta-cinc vinaters estudiats, només dos d'ells, (el 5.7%) patien hipertensió arterial; tots ells tenien més de cinquanta anys. Doncs bé; el promig d'hipertensió, en la població general de més de cinquanta anys d'edat,

Murals al Bar de l'Orfeó Català de Mèxic, de Marcell·li Porta.

és de 40% a les grans ciutats. Per a explicar això cal dir que en un grup d'antics afeccionats al vi, morts per diverses causes, tots ja vells, als quals es va practicar l'autòpsia, es va trobar que la capa interna de les artèries de gairebé tots ells era tan suau i elàstica com la de persones de molta menys edat.

Un altre tabú és aquell de que el vi produeix malalties del fetge, tals com cirrosi irreversible. Això és fals. Una sèrie d'experiments posen en clar que el que produeix la cirrosi no és el vi, sinó el sulfat de coure que hi va barrejat i que no està prou depurat en el procés d'elaboració. Recordem que els ceps se sulfaten per tal de combatre una plaga específica: el mildiu. Aquesta teoria es va confirmar al laboratori, en animals: dos grups de rates van rebre, les unes vi pur i les altres vi amb sulfat de coure —tal com venia embotellat en una marca barata—; al cap de cert temps, tots els animals

que begueren vi amb sulfat patien cirrosi, i cap dels que van beure el vi pur va restar afectat.

Aquest elogi del vi ens escau més del que sembla; puix que, ¿no és Catalunya, la ubèrrima, productora d'immillorables vins? El clima benigne del Mediterrani, ¿no ens dóna condicions òptimes per al cultiu del raïm? ¿No és el català afecte a beure, moderadament, un tragueta de vi amb el porró? Recordem que molts dels nostres poetes han elogiat el vi i el raïm. Ara, de moment, se'ns acuden aquells versos de Maragall, que diuen:

«Oh! Poguéis amb vosaltres beure en ella
el glop ardent i dolç del vi pairal
per a cantar una cançó novella
embriagada del regust terral!»

NOTA: L'autor no és ja responsable, de cap manera, dels excessos que provoqui la lectura del present article.

TRAJES *Deitx, S.A.*

Insurgentes y Hamburgo Tel. 25-60-64

Insurgentes y Artes Tel. 35-35-49

Madero, 20 Tel. 10-21-71

Plaza de la República, 43 Tel. 46-24-78

(Frente al Monumento de la Revolución)

Dia de morts a Janitzio

Per Rosend Cabrer i Pallàs

Es l'hora del capvespre i el sol s'amaga per les serres d'occident, amb la mateixa bellesa i magnificència que cada mati surt per damunt les carnes d'orient. Les ones que el vent aixeca, quan som al mig del llac de Pátzcuaro, balancegen la nostra gavarra a motor que navega proa a Janitzio: l'illa dels pescadors *tarasques* (1) que conserva, amb tota la seva intensitat i puresa, costums, raça i llengua.

Venim a la festivitats recordatòria dels que ja hom no pot tornar a veure. D'aquells que, en temps passats, visqueren una altra vida i una altra època, però, que a Janitzio, res no ha canviat. Perquè ací ni l'electrònica ni la conquesta de l'espai no podran desfer mai la tradició dels temps del rei Tariàcuri, forjador de la unitat de les diferents tribus *michuaques* (2), la sobirania del qual fou exercida des de Pátzcuaro, i que tingueren per centre religiós Tzintzunzan.

Tot just desembarcats, comencem a pujar un costerut carrer construït sobre graons de pedra volcànica que s'enfila vers el poble. Poble de pessebre tropical tot ell assentat en els petits bancals del turó que és tota la base de l'illa. L'illa del passat permanent, on els estrets carrers van seguint les sinuositats laterals de la muntanya, a la dreta i a l'esquerra. A cada racó hi ha bifurcacions d'encís meravellós; escaletes de pedra que puguen a una terrassa o un estret passadís que us mena a una petita platja. Cases de fusta d'estil clàssic basc, amb balconades tornejades o de pedra volcànica. Les unes a la part baixa prop de l'aigua i les altres en-

ganxades a la falda de la muntanya. I pertot arreu: racons, camins i pujades.

Avui hi ha carrers endomassats amb les xarxes marineres que hom acaba de teixir. Són el signe de l'activitat local: la pesca. Xarxes de fil blanc guarnides amb la flor de sempaxochil. La flor del dia dels morts. I mentre caminem pels carrers de Janitzio, la quitxalla surt a l'encontre dels turistes, que avui arriben en major nombre que mai, i ens diuen: «Un quinto, Un quinto!», tot allargant-nos la mà. D'altres, una mica més grans o més vius, ens llicen la pregunta «¿Ti cantu una cancion tarasca?»

Seguim pujant per les dreceres de Janitzio (ací, també, «tot és camí, tot és drecera») fins a arribar dalt de la cima. Mentre pujàvem, i ara des de dalt de tot, gaudim del rogenç de les teulades que tenim dessota i rodejades de mates verdes, a la darrera llum d'un sol que ja s'acotxa i que, ara, cap al tard, es desfà en cent matisos de color gris. A

(1) La paraula *tarasque* vol dir cunyat, en l'idioma precortesà de la regió. Com que els aborígens així assenyalaven els conquistadors de les seves dones, aquesta acabaren anomenant-los, a ells, *tarascos*.

(2) La veu *michuaque*, d'origen azteca, significa «gent que té molt de peix». D'ací el nom de l'Estat de Michoacan.

LA OPTICA LOPEZ

TELÈFON 10-00-63 LÓPEZ, 157-D
MÈXIC, D. F.

Atenció especial a les receptes dels oculistes
Ulleres i cristalls de totes classes
Puntualitat, exactitud, economia

Dr. Pelai Vilar

OTORRINOLARINGOLEG

Passeig de la Reforma 400-503 TELS. } 11-29-16
MÈXIC, D. F. } 14-55-81

la llum d'aquesta hora precursora de la nit que està en camí contemplem en totes les seves variades contrades la immensitat pintoresca del llac de Patzcuaro, mentre allà baix, a l'embarcadero, les gavarreres segueixen desembarcant visitants.

A les deu de la nit d'avui, Janitzio és el lloc de peregrinatge més estrofolari, pintoresc i xiroi dels temps moderns. Optimistes amb camises florejadades pròpies de platja tropical i desconfiats amb abrics i *xorongos* ben guixuts. Dones amb pantalons blau cel i *sarapes* de Saltillo i estudiants nordamericanes amb pantalons de *vaquero* i guixuts jerseis de llana. Turistes nacionals i estrangers amb coll i corbata i d'altres sense corbata d'aquells que porten el garrafó de pülque. Senyores que vénen a lluir vestits extravagants i sandàlies daurades amb vistosos mocadors al cap. En fi, moviment, color i varietat per a tots el gustos. Demà, però, tots hauran de comprar-se un parell de sabates. Puix que les pedres cantelludes de l'illa cobren sempre llur impost al dret de passejar pels carrers de Janitzio.

Fins a dos quarts de dotze de la nit no comencen els actes. De primer, danses. En l'únic espai quadrat arrencat a la muntanya: el camp de *Basket Ball*. La banda de música tarasca toca aires de la terra. A dalt, més amunt de la xarxa pescadora que cobreix tota la cancha, els estels immutables de l'espai acompanyats d'una lluna en quart creixent. Ací, dessota la xarxa, una multitud expectant que

ha vingut de les més diverses i allunyades contrades. Mentrestrant, la campana deixa sentir, de tant en tant, el seu plany de toc a morts. De sobte, s'arrenquen els dansaires i comença l'espectacle de llum i de color. La dansa dels pescadors, de les papallones i la clàssica dels *viejitos* són les més vistoses i les que engalanen l'esperit àvid d'aquesta gentada que ha vingut a paladejar el més pur exotisme de la més pura tradició aborigen. Els espectadors forasters aplaudeixen amb entusiasme mentre els locals conserven l'enigmatisme d'una emoció que hom no sap si existeix o no.

A la una de la matinada, tots devallem al panteó. És l'hora de les ofrenes. Comença la processó de ciris encesos davallant per tots els camins fins arribar al recinte dels morts. Sobre cada tomba van dipositant-se les flors, fruites, xarals fregits, pa de blat, *tortillas* i els ciris. Centenars, milers de ciris encesos. És arribat el moment del més gran, emotiu i extraordinari dels espectacles. L'hora que la tradició mexicana, comuna a tots els pobles autòctons, accepta com el de la presència dels esperits dels que ja marxaren al més enllà. Ací, al cementiri de Janitzio, tenint per fons el llac i a primer terme el bosc de ciris encesos, el moment és frapant. Les càmbres fotogràfiques treballen ininterrompudament i les flamarades de les bombetes dels *flash* semblen petits llampecs que reemplacen els focs d'artifici. I mentre la campana deixa sentir els seus planys, les dones i les criatures agenollades al costat dels tùmuls mortuoris resen per al descans dels éssers volguts... En quina llengua?... La tarasca.

Estem contemplant l'escena des d'un replà de la muntanya que dona damunt el cementiri. És un moment formidable en un lloc inigualable. Una illa, la nit estelada, un mar de ciris, les aigües del llac al fons, una multitud de la més difícil barreja penjada pels esvorancs i, coronant tot l'ambient, la incògnita del més enllà, que ens envolta, com ha estat present sempre a través dels segles i de tots els pobles de la terra. I en l'aire, un record per a tots aquells que ja ens han deixat...!

Impremta Publi-Gràfica

per als vostres treballs comercials

Guerrero 268
Tel. 26-61-88
Mèxic, D. F.

Dr. Eduard Neira
OCULISTA

CAMPECHE 46
COL. ROMA SUR

TELEFON 11-10-62
MEXIC. D. F.

D'ACI... i D'ALLÀ

Catalunya, en aquest desert desolat i desolador de les seves dissorts, té els oasis dels seus Presidents. En reposar-hi, s'aquieten les malaurances, la fe s'aviva i retorna l'esperança de governar altra volta el seu destí.

Fa poques setmanes que valoràvem el sentit heroic de la mort del President Companys; avui, prolongació d'un altre aniversari, hem de valorar el sentit, heroic també, i constructiu, del President Macià. L'actuació de Macià retorna a Catalunya unes llibertats que feia prop de dos segles i mig que n'havia estat desposseïda. No eren totes les llibertats que Macià volia ofrenar al seu poble, no eren totes les llibertats que Catalunya ni els catalans que es creuen interpretar els seus drets cobejaven; però eren unes llibertats. El camí de la llibertat costa de trobar i és costerut i de mal petjar als inicis; però l'ús l'eixampla, l'afirma i nivella el terreny i els homes desilliurats de mirar on posen els peus fiten l'esguard a les llunyanies.

I vers aquells horitzons era on volien arribar Macià i els catalans.

Francesc Macià va mostrar als ulls de tot el món, adversaris i indiferents, l'existència real de Catalunya.

Ha estat posat en llibertat de la presó de Saragossa, però confinant-lo a Girona, el doctor Jordi Pujol, el cap de les Joventuts Catòliques de Catalunya, que, com tothom sap, fou martiritzat per la policia franquista i condemnat a l'emorn dels incidents ocorreguts durant un concert de l'Orfeó Català al Palau de la Música.

Un grup d'amics, acabidillar per Antoni Ma. Sbert, Roberto Castrovido i Manuel Andújar, han dedicat un sopar d'homenatge a Josep Ma. Francès, amb motiu de l'èxit del seu llibre *Memories de un cerro a la república*.

Hi assistiren més d'un centenar d'exiliats.
En parlarem en el nostre pròxim número.

Un nou poble està naixent a la nostra Costa Brava, entre Lloret de Mar i Tossa. S'anomenarà Santa Maria de Lloret.

Un alemany, el qual un dia havia estat molt pobre, però que avui és milionari, n'és el promotor.

La població (el seu terreny és d'un milió set-cents metres quadrats) serà la meitat alemanya i l'altra meitat de diverses nacionalitats, incloent-hi la gent de casa nostra.

Es calcula que serà acabat dins de tres anys.

El dia 15 de novembre es compliren quaranta-dos anys del monstruós assassinat de l'advocat barceloní Francesc Layret, diputat a Corts per Sabadell.

L'il·lustre invàlid tenia quaranta anys d'edat quan fou abatut per les bales dels tradicionals i aferrissats enemics de Catalunya.

El proper mes de gener tindrà vint-i-quatre anys que vam passar la frontera, camí de l'exili; un quart de segle de la nostra vida que s'ha anat escolant sense pena ni glòria.

Durant aquest temps hem vist morir molta gent coneguda, molts i molts dels nostres millors homes.

Amb tot, però, la dalla encara no para de segar, i són, de vegades, aquestes saccejades les que més ens fan recordar el passat i ens fan més viva i punyent la nostra carança.

La llengua catalana és respectada a França i perseguida a Espanya.

A la guia oficial Barème, dels serveis de comunicacions del Govern Francès, apareix el següent avís:

«Vous pourrez désormais écrire en catalan, en langage clair, vos télégrammes du régime intérieur, au même titre que le basque, le breton, le gascon ou le provençal.»

Que traduït al català, vol dir:

D'ara endavant podreu escriure en català, amb lletra clara, els vostres telegrams per a l'interior del país, igualment com es fa amb l'euzcar, el bretó, el gascò o el provençal.

EL GALLO MEXICANO

S. A. de C. V.

Ribera de San Cosme 60

Cable: ANHELO

Tels. 35-63-79 i 35-04-90

MEXIC, D. F.

MAGATZEM DE TEIXITS I ROBA EN GENERAL

RETALLS DE TOTES MENES A DOJO
I SEMPRE A MENYS DEL COST

Salsitxeria

LA CATALANA

Prop. Mercè Reguant

Embotits com els de casa nostra
Botifarra blanca, negra, catalana, bisbe,
llom, sobressada, pernil, etc.

Turín, 35
(Col. Juárez)

Tel.: 35-73-18
Mèxic, D. F.

PASTISSERIA SUÏSSA

(Jaume Bassegoda)

Carrer de Tiber, 86.

Tel. 11-12-08.

Plaça del Parc Espanya, 7.

11-05-95.

Mèxic, D. F.

COM CADA ANY:

Torrans de xixona, alacant, massapà, gema
cremada, ametlla, etc.

AGRUPACIÓ CATALANA D'ART DRAMÀTIC

Les representacions celebrades els dies 8, 10 i 11 de novembre propassat, foren un èxit. Tots els espectadors en sortiren plenament satisfets i no es cansaven d'elogiar tant la qualitat de l'obra representada —classificada entre les millors del teatre català d'aquesta època—, com l'encertada direcció i impecable execució. Fins i tot el decorat fou molt celebrat, aquesta vegada; de més a més, hi havia un esplèndid mobiliari gentilment facilitat per Ebanos, S. A.

Hi va haver qui va assistir-hi dues vegades. Al vol, vaig sorprendre una molt breu conversa entre dos espectadors, durant el curs de l'obra, el dissabte:

—Ara ve una escena molt bona.

—Com ho saps?

—Vaig venir el dijous i em va agradar tant que he tornat avui.

Un altre deia, amb desacostumada vehemència: «que bé que ho fa aquest xicot! I un altre: «si que en sap en Fradera; no m'ho pensava pas!»

Això són només unes frases recollides a l'atzar, entre moltes d'altres semblants, d'ací i d'allà. Les felicitacions al director i als actors foren incomputables; entre elles, la de la Junta Directiva de l'Orfeó Català.

Cal reconèixer, i crec que tots els que van assistir-hi hi estaran d'acord, que totes aquestes manifestacions foren ben merescudes. L'execució de cada obra que s'ha representat, en aquesta etapa de teatre, ha superat l'anterior i, en aquesta darrera, la superació ha estat tan notable que ens ha sorprès a tots; ningú no esperava veure una obra de tanta talla i, molt menys, executada amb tanta propietat.

No podria destacar cap actor en especial; si ho fes, seria injust amb tots els altres, perquè trobo que tots, tots en conjunt, estaven plenament identificats amb els tipus que representaven, i tant els més experimentats com els menys i àdhuc una debutant els actuaren amb gran justesa, realisme i seguretat.

Després d'aquesta demostració hem d'acceptar que, en el futur, ja no anirem a veure el teatre de l'Orfeó amb el mateix tarannà d'abans, amb aquella idea de fer un xic de broma en veure, damunt de l'escenari, l'amic tal o qual, disfressat i maquillat, tot rient amb irònica benevolença les falles pròpies del típic teatre d'aficionats. Ara ja no serà així, perquè avui el teatre de l'Orfeó ja no és allò. En endavant, hi assistirem amb tot l'interès de conèixer una bona obra i de gaudir d'una sessió teatral de qualitat.

Llàstima, però, que una bona part de la nostra gent no correspongui a l'esforç que tots els components de l'Agrupació Catalana d'Art Dramàtic han hagut de fer per poder rebre amb tant d'encert fins a aconseguir oferir-nos un espectacle com el que ens acabem d'oferir. Dic això, i no em cansaré de repetir-ho, perquè és realment decepcionant haver d'admetre que aquest esforç, aquesta superació assolida a base de treball i estudi intens, no tingui més ressò, ja no diré entre els catalans en general, sinó que, amb un xic menys de pretensions i amb un xic més de possibilitats, em referiré només a aquells que diuen que els plau el teatre, que el comenten i que, segons el seu gust, elogiïn o criticquen, que assisteixin a gairebé tots els espectacles, però que, en canvi, no sabem per què, s'obliden, ignoren aquest teatre que és tan nostre, amb tot l'abast del possessiu.

Jo els preguntaria: ¿per què no proveu d'anar-hi una vegada? Estic segur que els plauria tant com a mi mateix i segurament que, després, no hi mancarien mai més. No és pas un gran sacrifici el que se'ls demana, sinó tan sols fer l'intent de retrobar una diversió selecta que els compensarà sobradament. Així ensems que es diverteixen, donarien al nostre teatre el suport que necessita i augmentarien, encara més, l'embranchida que porta; altrament, si tots l'ignoréssim, correriem el perill que es refredin i que —amb certa justificació— deixin altra volta abandonada una de les nostres activitats artístiques tradicionals més caracteritzades.

Cada obra que l'Agrupació posa en escena, és representada tres vegades. Abans se'n feien només dues: dissabte i diumenge; però algunes famílies se'n queixaren; deien que per a poder assistir al teatre haurien de trencar el costum de sortir a fora de la ciutat a passar el fi de setmana. Com que els que així justificaven llur absència eren força, l'Agrupació, amb l'afany d'aconseguir tothom, decidí oferir una representació més, fet que l'estrena en dijous i, després, com de costum, les del dissabte i diumenge següents. Ara, després de constatar que a totes les estrenes dels dijous assisteix tan poc públic, estan pensant que potser seria millor suprimir les funcions dels dijous. Oi que no hauríem de permetre-ho? Trobo que hauríem de fer tots els possibles per a evitar-ho. Cal anar endavant sempre, i el que s'hauria d'aconseguir és que les representacions haguessin d'ésser quatre, perquè amb tres no n'hi hagués prou. Fem-ho!

Ara és el moment oportú. A l'Agrupació hi ha molta eufòria i sembla que porten molta empenya. L'èxit assolit darrerament els ha donat nou coratge. Hauríem de procurar correspondre per tal que no es desanimin. Tot seguit, el grup de «la nova tornada» començarà els assaigs de *La cuina dels àngels*, obra francesa d'Albert Müsser, traduïda al català per Xavier Regis amb el títol de *Tres àngels a la cuina* i recentment arranjada cuidadosament pel nostre consoci O. Hurtado. Per cert, que aquest treball d'Hurtado va ésser molt favorablement comentat en el número 112 de la revista *Punt Blau*, corresponent al més d'abril d'aquest any.

Però, això no és pas tot; el pla és més ample. Ja s'ha llegit una obra inèdita que Roc Boronat gentilment els ha cedit; no podem dir encara el títol, perquè l'obra és tan jove que encara no ha estat batejada. Aquesta obra es repartirà tot seguit i s'assegura que és de gran impacte, tant per la imprevisible originalitat del tema i desenrotllament, com per la fina ironia del contingut, treballat en tot el curs de l'obra amb un enginy extraordinari i amb encisadora subtilitat. Se us felicita, amic Boronat, i se us agraeix la vostra valuosa col·laboració!

L'èxit del quadre de l'Agrupació es veu que ha arribat fins a Guadalajara, perquè el Casal Català d'aquella ciutat ha sol·licitat una representació de *La clau* i a profit dels damnificats de les inundacions de Catalunya. De moment, no ha estat possible realitzar-ho i s'ha proposat la data del 26 de gener de l'any vinent, degut a diverses circumstàncies i, principalment, a la malaltia que sofreix l'insubstituïble Ramon Palazón, qui ha estat sotmès a una delicada intervenció quirúrgica de la qual ja s'està restablint. Li desitgem ràpid i total guariment!

GRAPA

VERMOUTH ANGELINUS

EN ELS SEUS DOS TIPUS, BLANC I FOSC

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

Joventut de l'Orfeó Català

DES DEL RACÓ

L'ADEU I EL DÉU VOS GUARD

Per JOSEP PARÉS I MAS

Pius Pous se n'ha anat a fer un viatge. La redacció li ha donat les vacances corresponents i ho ha aprofitat per fer una sortida un xic llarga. Espero que tanmateix sigui força llarga per tal que jo m'estigui comunicant amb vosaltres. Fins i tot m'atreuria a dir que el vostre amic Pous potser no tornarà mai més. Si és així jo ja procuraré assabentar-vos de la seva vida.

Des d'avui seré jo qui estarà amb vosaltres, però no penseu que la murga que ha donat fins ara en Pius Pous s'hagi acabat. No, això no és pas possible, i no ho és perquè l'amistat que ens uneix a ell i a mi té una raó molt senzilla: si l'un està entusiasmada de Catalunya, l'altre més; si l'un té el nacionalisme capficat, l'altre no vol ésser menys. Per això és que si ell escrivia amb el pensament posat en la pàtria

llunyana, també jo escriuré així. Realment, no sempre tindran aquest caire els meus articles, puix que en el món hi ha moltes coses i fets que mereixen la nostra atenció i cal fer-ne esment.

Diem adéu a Pius Pous tots plegats, mentre jo us dic a tots vosaltres déu vos guard.

Aquest primer escrit meu, és desagradable perquè només és una queixa. M'he adonat que molt del jovent que rep aquesta revista no llegeix (potser no sap de la seva existència) la pàgina de la Joventut. Això és un d'aquells contrastats que es produeixen en aquest món. No s'entén que si d'altres persones fan quelcom per a nosaltres, ho desagraïm d'aquesta manera. Perquè si a les nostres assemblees cridem i protestem perquè no tenim una revista de la Joventut, perquè si inclús hem demanat que es descobreixi aquesta publicació de la Casa i tirem pel nostre costat, i per què no llegim ni tan sols el que és nostre? I, és clar, que si no ho llegim molt menys ens hi posarem a escriure. Francament, és molt trit veure que la nostra secció es redueix a unes línies molt curtes, i que l'altre espai que ens pertany per dret propi està ocupat per anuncis comercials que, si bé són molt necessaris per a la vida de la revista, fan que es vegi horrosament pobre la part que correspon a la Joventut.

Ja sé el que ens passa a tots nosaltres. Cridem molt i volem fer un món sencer, sense adonar-nos que, al cap i a la fi, no som gairebé res. És a dir, no som res en quant a fer i desfer món, però sí que puguem ésser molt i amb molta força si ens unim i ens posem a lluitar per les coses que són justes. Per les coses que necessita l'Orfeó, per les coses que necessita Catalunya i per les que necessita el món.

Prou renys i salut, amics!

Per a la diada de Nadal, "Posadas" i cap d'Any no deixeu de menjar torrons de xixona, alacant, massapà, gema cremada, xocolata, ametlla, etc., iguals als de casa nostra

INDÚSTRIA TORRONERA

DE
JOSEP SENDRA

FABRICA:
Carrer Lluna 68
Tel. 26-86-67

PASTISSERIA:
Juanacatlán 139
Tel. 15-07-23

UNES VEUS D'ATENCIÓ

Deia el nostre malaguanyat Antoni Rovira i Virgili, en una època de tràngol per als catalans i per a la nostra terra, com moltes de les que ha sofert en el curs de la Història: «Si els catalans no ens fem valer, qui ens farà valer?» Aquest raonament, tan precís i concís, del nostre historiador es veu que no el van tenir present els catalans que van fer el buit al XXIè Gran Concert de la Massa Coral de l'Orfeó Català de Mèxic. Molts catalans, aquest raonament, no el van tenir present el diumenge 2 de desembre, ni el tenen present en moltes d'altres ocasions que cal donar fe de vida catalana, fora de casa nostra, en forma individual i col·lectiva. Això és ben trist i dolorós, però és veritat.

Naturalment, que no ens referim als catalans que es trobaven al llit (per malaltia), ni als que eren fora de la capital per raons de pes ineludible, ni als que en aquell moment estaven treballant, ni als que pels motius que fossin no s'assistaven de la celebració del concert. A tots aquests compatriotes podem dir-los que, contra la seva voluntat, no saben pas el goig que es van deixar pendre: gaudi espiritual, emoció estètica, compenetració patriòtica, afirmació de fe i, sobretot, la satisfacció impagable d'un deure acomplert.

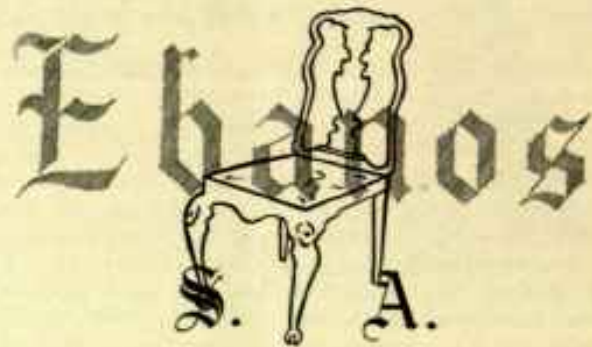
Perquè, i què més voldrien molts dels nuclis d'exiliats esbandits pel món, de poder tenir i fruit, en avinenteses tan assenyalades com les d'aquests grans concerts anuals, d'unes audicions de les pròpies cançons, in vivo, ofertes i presentades tan desinteressadament i amb tanta dignitat artística?

Aquesta vegada, tots els catalans que van fer acte de presència en aquest festival estan d'acord en que mai les nostres melodies no havien assolit a Mèxic una perfecció i una matissació tan ajustades, sota la direcció del mestre Josep Montfort, fins a arribar a produir el punt dolç del calfred emocional. Des dels mots abandonats d'El cant a la Senyera fins a la cadència greu d'Els Segadors, passant per totes les gradacions diverses del nostre riquíssim cançoner popular fins a les obres de creació contemporània, totes elles saturades del regust agradolç de la nostra enyorada terra.

Doncs, bé. A aquesta alta manifestació de catalanitat, que es ve oferint un any darrera l'altre des del 3 de març del 1940, a sis mil quilòmetres lluny de Catalunya, i que fins ara era un aplegament de tots els catalans residents a Mèxic —una mena de constatació de forces del que som, el que valem i el que volem—, el 2 de desembre d'aquest any 1962 només ha tingut la virtut de reunir uns pocs centenars de compatriotes enfevorits, entre els quals —convé dir-ho, a honor seu— alguns de la ciutat de Puebla vinguts expressament, uns d'altres de la ciutat de San Lluís Potosí i algun més tot just arribat de Barcelona.

Podriem, ara, intentar d'escatir les causes d'aquesta mena de deserció, d'aquest desviamament, d'aquest desentendre's de les coses que ens són més cares, que es veu que experimenten, d'un quant temps ençà, massa dels nostres compatriotes exiliats a aquesta tan ben acollidora terra mexicana. Podriem, també, intentar de prevenir i pressagiar els malastrucs avençats que l'anar per aquest camí errívol ens pot ocasionar en tant que conjunt nacional o, si així es vol només, social català. Però, ens sembla que val més que els milers de catalans residents a Mèxic hi pensin amb calma i, després, obrin amb consciència i en conseqüència.

som proveïdors exclusius de la cadena "Sanborns"; de "Construcciones Electrónicas, S. A." (ràdios i televisors "Punto Azul"); de l'important "Centro Médico Nacional" i de moltes famílies de la colònia catalana

mobiliari i decoració

av. de tecamachalco, 117

(prop del mercat minimax)

tels. 20-25-18 i 20-96-11

mèxic, d. f.

gran exposició a la mateixa fàbrica
sol·liciteu-nos projectes i pressupostos

director artístic:

esteve marco cortina, arquitecte

gerent general:

enric vidal rimont

VIDA SOCIAL

Per IPM

El dia 2 de desembre, a l'Auditori del Conservatori Nacional de Música, la Massa Coral oferirà el seu XXIè Concert anual. Interpretarà setze cançons, algunes cantades pel nostre Orfeó per primera vegada. Els solos de la *Cançó del Lladre* i del *Civerer Florit* estaran a càrrec, respectivament, de la senyora Griselda F. de Sarmiento i de la senyoreta Maria Villaloba. Augurem a tot el conjunt el millor dels èxits... El senyor Antoni Pla va ésser premiat en el Concurs Mundial de Fotografia celebrat el mes d'octubre a la ciutat de Rochester, als EEUU. La fotografia premiada, ja ho havia estat anteriorment pel diari *Novedades*... Per tal de celebrar els deu anys d'existència de la revista *Punt Blau*, l'Institut Català de Cultura va oferir als seus dirigents un sopar d'homenatge; l'ofertament de l'acte va anar a càrrec del senyor Marcel Santaló i el discurs de gràcies el va fer el senyor Vicenç Riera i Llorca... El dia 24, en una reunió de l'Agrupació Catalana d'Art Dramàtic, el senyor Roc Boronat va llegir una de les seves darreres obres produïdes, que serà interpretada per la dita Agrupació... Per cert, que la presentació pels actors de la Casa de l'obra de Noel Clarasó *La Clau*, va obtenir molt d'èxit. Cal remarcar l'actuació de la senyora Ana Ma. Palazon... Durant el mes de novembre les conferències han estat a càrrec dels senyors Antoni Ma. Sbert, doctor Pelai Vilar, Víctor Albi i doctor Antoni Pevri... El 24 de novembre es va casar la senyoreta Ofèlia Calvet i Casanova amb l'enginyer senyor Homero Garza Ca'derón... A les primeries del mes de novembre van contraure matrimoni el senyor Antoni Ma. Sbert, fill, i la senyoreta Pilar Alcalá...

El dia 6 de desembre, tal com ja ho havíem anunciat, sortirà cop a Barcelona la senyoreta Angelina Vilar... En vista de la impossibilitat que la senyora Roser Vilaplana continués en el seu càrrec dins el secretariat de l'Orfeó, degut a la seva més important ocupació de mare d'una parelleta de bessona, la senyoreta Rosa Ma. Gansch ha passat a ocupar la vacant... Aprofitem aquesta columna per a desitjar-vos un molt bon Nadal i un venturós any 1963... Degut al cansament del mes d'octubre, durant aquest mes de novembre sembla que, almenys pel que pertoca a les llars catalanes, la cigonya ha fet cura de repòs... Les classes de català estan arribant a la fi del seu primer curs, tant dels xics com dels grans; podem dir, sense por d'equivocar-nos, que dins les diferents

èpoques que s'han donat classes de català, aquesta és la que ha tingut més continuïtat tant per l'assiduitat de mestre i alumnes com a duració, i tot l'èxit d'aquestes classes es deu, sense cap dubte, al senyor Joan Rossinyol... Desitgem que el senyor Ramon Palazon ja s'hagi recobrat de les seves dolències... El dia 22 de novembre van casar-se el doctor Marc Aureli Botey i la senyoreta Montserrat Aragonès... La Secció Infantil de la Massa Coral està preparant la seva acostumada festa de Reis; estem segurs que, com cada any, ens delectaran amb les seves simpàtiques cançons amb gestos i les seves danses... Les senyorettes Maria Lluïsa Suárez Pla i Irene Munllloch han acabat els seus estudis com a secretàries bilingües, la senyoreta Núria Segóvia ha acabat la carrera de Física a la Universitat Nacional Autònoma, i Enric Fradera, acabat el segon curs de Preparatòria, ha obtingut el títol de batxiller... El dissabte dia 25 la Joventut va celebrar la seva Assemblea Ordinària... A reveure.

NECROLÒGUES:

El dia 13 de novembre morí, a la ciutat de Mèxic, la senyora Angela Renart d'Arenes. També ha mort, en aquesta ciutat, el senyor Antoni Figueres. A la ciutat de Caracas, Veneçuela, ha mort la senyora Carme Bayo de Pi i Sunyer, mare del nostre consoci doctor Cèsar Pi-Sunyer i Bayo. Vagi el nostre condol a les famílies dels amics desapareguts.

G. E. C.

El dia 17 de novembre va celebrar-se, a la llar de la senyoreta Mercè Esteve, l'assemblea mensual ordinària; es van prendre diversos acords, un dels quals va ésser, degut a la renúncia de la senyoreta Angelina Vilar, nomenar per al càrrec de secretària del Grup la senyoreta Mercè Esteve... La propera excursió serà, altra vegada, a Alcalicán; esperem que s'aconsegueixi arribar-hi, perquè la darrera vegada que es va tractar d'anar-hi, degut a diverses circumstàncies ja relatades, no va poder assolir-se la mencionada excursió. Els entesos en excursionisme diuen que ja ha arribat l'època de fer Alta Muntanya; per tant, a la propera sortida alguns aniran a pujar per la neu per a anar-s'hi acostumant i, més endavant, s'organitzarà una magnífica excursió als volcans... La Junta del Grup ha pres l'acord de celebrar anualment, el mes de setembre, una acampada a la Canyada de Guadalupe per anar recordant els aniversaris de la formació d'aquesta Secció de la Joventut... Està en estudi la creació d'una quota per a matrimonis... La propera reunió se celebrarà a Lisboa, 14-2, llar d'Irene Peypoch. Es projectarà una pel·lícula de llarg metratge referent a l'escala d'un dels cims de l'Himalaya... Properament, es posaran a la venda banderins i escuts del GEC, dissenyats per la senyora Griselda F. de Sarmiento... Gaudiu dels nostres divertiments. Feu-vos soci del GEC.

BELLESA

per

MARIETTA PALAU

Ave. Oaxaca 96-102
Davant del "Río Rosa"

Telèfon 35-25-81
Mèxic, D. F.

Un pentinat per a cada clienta

IMPORTANT: La presentació d'aquest anunci dona dret a un pentinat gratuït.

Madame Lys

(Martha Elena Canals)

*li ofereix un gran assortit de faixes i sostens importats de les marques més famoses.
Cotilles a mida, etc.*

Av. 16 de Setembre, 59

Tel. 12-80-25

Mèxic, D. F.

LABORATORIOS
QUERALT MIR, S. A.

Productes científics

Melchor Ocampo 25
Coyocán, D. F.
Tels. 24-69-89 i 24-69-35
MEXIC 21, D. F.

MODELS

Maria Antonieta

Germanes VILALTA

ALTA COSTURA
ESPECIALITAT EN
FALDILLES DE TOTA
MENA I VESTITS DE
DUES PECES
DE VENDA ALS PRIN-
CIPALS MAGATZEMS

TEL. 21-06-42
MEXIC, D. F.

5 DE MAYO 61-408 Y 409

RESTAURANT DE L'ORFEÓ CATALÀ

CELEBREU-HI LES VOSTRES FESTES
ENCARREGUEU EL VOSTRE ARROS
SERVEI A DOMICILI

Bolívar 31, 2on.
Mèxic, D. F.

Tels.: { 12-80-24
{ 12-48-55

CICLOS Y MOTOS, S. A.

El més extens assortit en bicicletes i motocicletes de les
marques més acreditades

CASA MARIU
Rep. Argentina 50
Tels.: 26-52-45 i 26-83-05

SUCURSALS:

Rep. Argentina 96
Tel.: 26-67-40

Rep. Argentina 95
Tel.: 26-81-06

Av. Hidalgo 62
Tlalnepantla, Méx.

Av. Revolución 169-9
Tel.: 13-06-50
(Tacubaya)

Av. Universidad 933
(En front d'Aurrerà)
Tel.: 24-08-18

MEXIC, D. F.

CREACIONES MAS DEOP, S. A.

Av. Uruguay 86 4º.
México, D. F.

Tels. { 12-03-13
21-17-35

SUPER TEXTILES, S. A.

Calle Montserrat
Puente de Vigas, Edo. de México

Teléfono 38-24-00